

یادداشت سیاست‌گذاری اقتصاد و توسعه کشاورزی و روستایی

سال ۵ / شماره ۷۳ / ۱۴۰۳

۱۴۰۳/۱۰/۲۴

مطالب این شماره

بررسی وضعیت تولید، صادرات و واردات پشم در ایران ۲

تهیه و تحلیل: سید محمد فهیمی‌فرد، فرزین علی ملایری
ویراستار: علی کیانی‌راد

این موسسه با کمال احترام و سپاس، پذیرای نظرات ارزشمند خوانندگان
این اثر می‌باشد

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ کدپستی: ۳۷۳۱۳-۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
<https://www.agri-peri.ac.ir>

عنوان: بررسی وضعیت تولید، صادرات و واردات پشم در ایران

تهیه و تحلیل: سید محمد فهیمی‌فرد، فرزین علی‌ملایری

کد: BR-4-14031024-(04)

شده است. در نهایت، بازارهایی که بیشترین پتانسیل برای صادرات پشم ایران را دارند عبارتند از: ۱. هند، ۲. چین، ۳. امارات متحده عربی، ۴. پاکستان و ۵. ایتالیا.

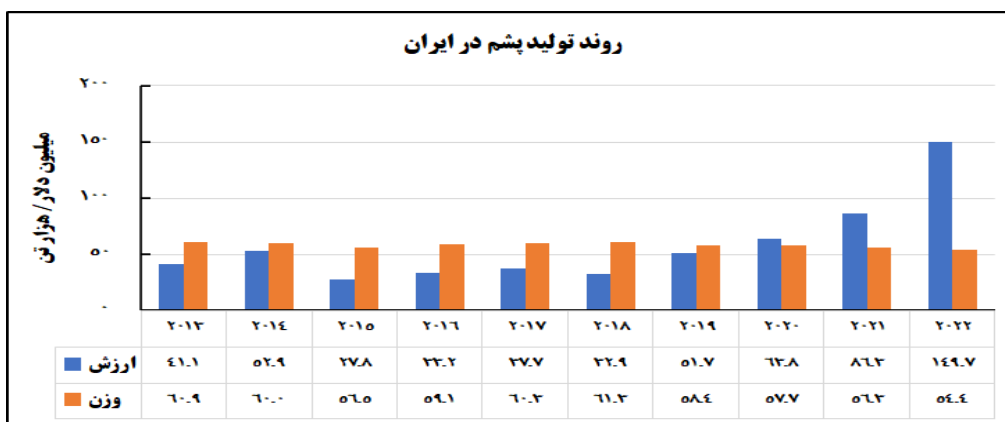
تجزیه و تحلیل

الف) وضعیت تولید پشم در ایران در مقایسه با سایر کشورهای جهان

یکی از مهم‌ترین دلایل ارزشمندی قالی ایران در بازارهای جهانی، استفاده از پشم گوسفندان ایران در بافت آن می‌باشد. در ایران نژادهای مختلفی از گوسفندان در حال پرورش هستند که عموماً نژادهای مناطق گرم و خشک پتانسیل تولید پشم مناسب برای صنعت قالی و حتی نساجی را دارند. اقلیم گرم و خشک و نوع مواد معدنی موجود در گیاهان مرتعی، مهم‌ترین دلیل کیفیت ویژه تارهای پشم گوسفندان ایران بوده و اصلاح نژاد می‌تواند در بهبود بهره‌وری تولید کمی و کیفی پشم از جنبه‌های مختلف به سودآورتر شدن صنعت پرورش گوسفند نیز کمک کند. بطور کلی، بر اساس آخرین اطلاعات سازمان جهانی غذا و کشاورزی (FAO)، طی ۱۰ سال گذشته، تولید پشم خام در ایران به لحاظ وزنی از روند نزولی برخوردار بوده و از ۶۰.۹ هزار تن در سال ۲۰۱۲ به ۵۴.۴ هزار تن در سال ۲۰۲۲ کاهش یافته است. لیکن، روند ارزشی تولید پشم در ایران صعودی بوده و از ۴۱.۱ میلیون دلار در سال ۲۰۱۲ به ۱۴۹.۷ میلیون دلار در سال ۲۰۲۲ افزایش یافته است. روند وزنی و ارزشی تولید پشم خام در ایران طی سال‌های ۲۰۲۲-۲۰۱۳ در نمودار ۱ ارائه شده است.

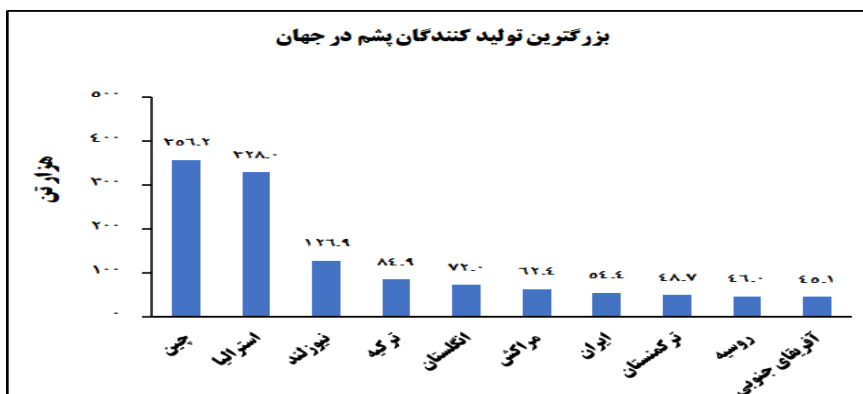
خلاصه مدیریتی

یکی از مهم‌ترین دلایل ارزشمندی قالی ایران در بازارهای جهانی، استفاده از پشم گوسفندان ایران در بافت آن می‌باشد. طی ۱۰ سال گذشته، تولید پشم خام در ایران به لحاظ وزنی از روند نزولی برخوردار بوده و از ۶۰.۹ هزار تن در سال ۲۰۱۲ به ۵۴.۴ هزار تن در سال ۲۰۲۲ کاهش یافته است. لیکن، روند ارزشی تولید پشم در ایران صعودی بوده و از ۴۱.۱ میلیون دلار در سال ۲۰۱۲ به ۱۴۹.۷ میلیون دلار در سال ۲۰۲۲ افزایش یافته است. همچنین، بر اساس آخرین آمار FAO، در سال ۲۰۲۲، در جهان ۱۷۵۹.۸ هزار تن پشم خام تولید شده و کشورهای چین، استرالیا و نیوزلند، به ترتیب بزرگترین تولیدکنندگان این محصول در جهان می‌باشند. علاوه بر این، ایران هفتمین تولیدکننده بزرگ پشم در جهان در سال ۲۰۲۲ بوده است. از طرف دیگر، کشورهای استرالیا، آفریقای جنوبی و نیوزلند به ترتیب، بزرگترین صادرکنندگان و کشورهای چین، ایتالیا و هند به ترتیب، بزرگترین واردکنندگان پشم خام در جهان بوده‌اند. همچنین، ایران در سال ۱۴۰۲، بالغ بر ۲.۳ میلیون دلار صادرات پشم خام داشته که عمدتاً به کشورهای هند، افغانستان و پاکستان صادر شده است. علاوه بر این، ایران در سال ۱۴۰۲، بالغ بر ۱۰.۵ میلیون دلار واردات پشم خام داشته که عمدتاً از کشورهای نیوزلند، آلمان و فرانسه وارد

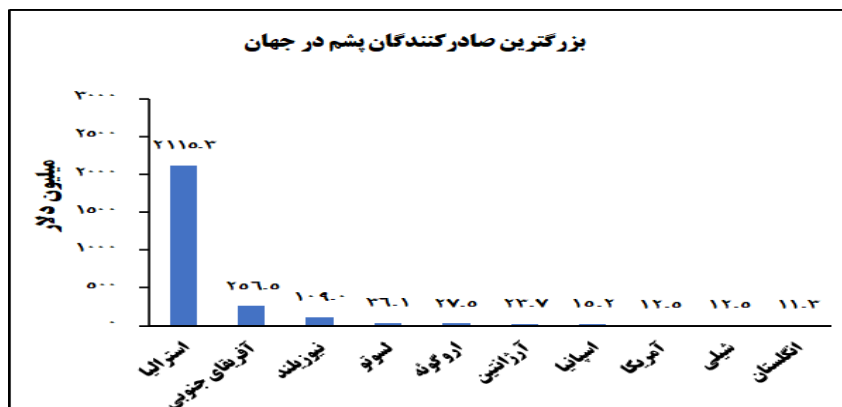
نمودار ۱: روند تولید پشم خام در ایران طی سال‌های ۲۰۲۲-۲۰۱۳ (میلیون دلار) - مأخذ: فائو

علاوه بر این، بر اساس آخرین آمار FAO، در سال ۲۰۲۲، در جهان می‌باشند. همچنین، ایران هفتمین تولیدکننده بزرگ در جهان ۱۷۵۹۸ هزار تن پشم خام تولید شده و کشورهای چین، استرالیا و نیوزلند، به ترتیب بزرگترین تولیدکنندگان این محصول در جهان در سال ۲۰۲۲ بوده است. در نمودار ۲، بزرگترین تولیدکنندگان پشم خام در جهان، در سال ۲۰۲۲ ارائه شده است.

نمودار ۲: بزرگترین تولیدکنندگان پشم خام در جهان در سال ۲۰۲۲ (هزار تن) - مأخذ: فائو

ب) صادرات پشم خام ایران در مقایسه با سایر کشورها
بر اساس آخرین آمار FAO، در سال ۲۰۲۲، استرالیا، آفریقای جنوبی و نیوزلند به ترتیب، بزرگترین صادرکنندگان پشم خام در جهان بوده‌اند. در نمودار ۳ بزرگترین صادرکنندگان پشم خام جهان ارائه شده است.

نمودار ۳: بزرگترین صادرکنندگان پشم خام در جهان در سال ۲۰۲۲ (میلیون دلار) - مأخذ: فائو

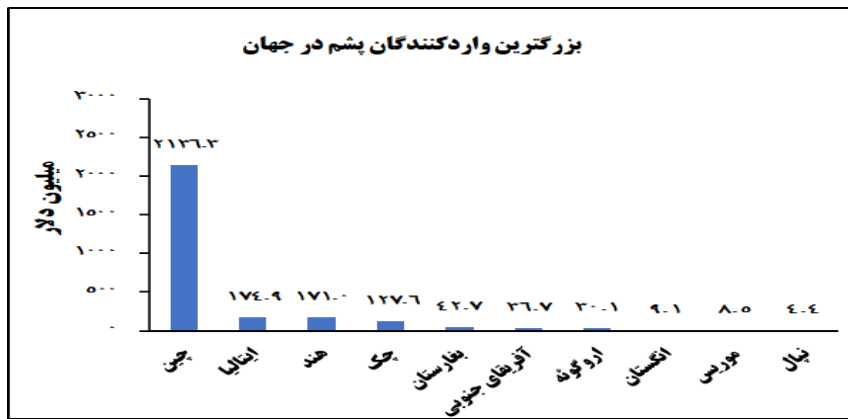
علاوه بر این، ایران در سال ۱۴۰۲، بالغ بر ۲.۳ میلیون دلار صادرات پشم خام داشته که عمدتاً به کشورهای هند، افغانستان و پاکستان صادر شده است. در جدول ۱ روند صادرات پشم خام ایران و مبادی عمده آن طی سال‌های اخیر ارائه شده است.

جدول ۱: روند صادرات پشم خام ایران و مبادی عمده آن طی سال‌های اخیر

سال	مقدار وزنی (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	مبادی عمده وارداتی
۱۴۰۰	۳.۱۷۸	۲.۷۲۳	هند (۹۶.۸٪)، افغانستان (۱.۹٪)، پاکستان (۱.۳٪)
۱۴۰۱	۱.۶۳۴	۱.۲۷۴	هند (۷۴.۶٪)، افغانستان (۲۵.۴٪)
۱۴۰۲	۲.۸۴۸	۲.۳۳۶	هند (۹۲.۶٪)، افغانستان (۶.۵٪)، پاکستان (۰.۸٪)
۶ ماهه نخست ۱۴۰۳	۱.۷۶۵	۱.۵۰۲	هند (۹۹.۳٪)، افغانستان (۰.۷٪)

مأخذ: گمرک ج.ا.ا.

ب) واردات پشم خام ایران در مقایسه با سایر کشورها
بر اساس آخرین آمار FAO، در سال ۲۰۲۲، چین، ایتالیا و هند به ترتیب، بزرگترین واردکنندگان پشم خام در جهان بوده‌اند. در نمودار ۴ بزرگترین واردکنندگان پشم خام جهان ارائه شده است. علاوه بر این، ایران در سال ۱۴۰۲، بالغ بر ۱۰.۵ میلیون دلار و عمدتاً از کشورهای نیوزلند، آلمان و فرانسه واردات پشم خام داشته است. در جدول ۲ روند واردات پشم خام ایران و مبادی عمده آن طی سال‌های اخیر ارائه شده است.

نمودار ۴: بزرگترین واردکنندگان پشم خام در جهان در سال ۲۰۲۲ (میلیون دلار) - مأخذ: فائو

جدول ۲: روند واردات پشم خام ایران و مبادی عمده آن طی سال‌های اخیر

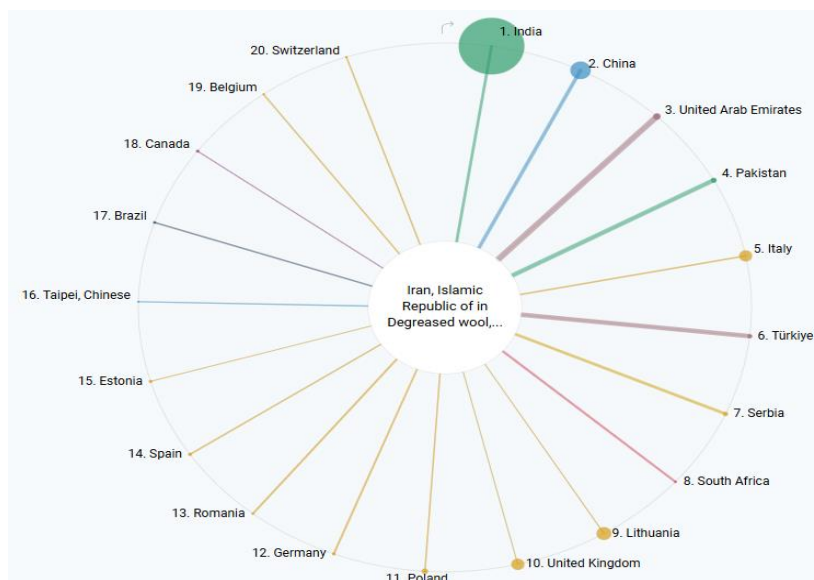
سال	مقدار وزنی (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	مبادی عمده وارداتی
۱۴۰۰	۲.۱۵۵	۱۲.۱۷۶	نیوزیلند (۲۷.۹٪)، فرانسه (۲۵.۹٪)، استرالیا (۲۱.۷٪)
۱۴۰۱	۲.۴۶۳	۱۲.۶۸۱	نیوزیلند (۲۵.۵٪)، آلمان (۲۴.۴٪)، فرانسه (۱۷.۳٪)
۱۴۰۲	۱.۹۲۳	۱۰.۵۰۵	نیوزیلند (۳۶.۱٪)، آلمان (۳۱.۸٪)، فرانسه (۱۶.۳٪)
۶ ماهه نخست ۱۴۰۳	۰.۷۳۳	۴.۴۴۵	آلمان (۳۷.۸٪)، نیوزیلند (۲۹.۷٪)، استرالیا (۱۱.۵٪)

مأخذ: گمرک ج.ا.ا.

تقاضای بازار هدف و سهولت تجارت (فاصله جغرافیایی، شرایط دسترسی به بازار و پیوندهای دوجانبه کشور مبدأ و مقصد است) در پنج سال گذشته می‌باشد، شناسایی می‌کند. بر این اساس، در نمودار ۵، فهرست ۲۰ کشور دارای اولویت صادرات پشم ایران مشخص شده و نشان می‌دهد بازارهایی که بیشترین پتانسیل برای صادرات پشم خام ایران را دارند عبارتند از: ۱. هند، ۲. چین، ۳. امارات متحده عربی، ۴. پاکستان و ۵. ایتالیا.

ت) تعیین بازارهای هدف صادرات پشم خام ایران

به منظور تعیین بازارهای هدف اولویت‌دار صادرات پشم خام ایران، از شاخص پتانسیل صادرات (EPI) که توسط مرکز تجارت بین‌الملل (ICT) برای هر یک از محصولات محاسبه می‌شود، استفاده شد. این شاخص، ارزش صادرات بالقوه را برای کشور صادرکننده در یک محصول معین و بازار هدف، بر اساس یک مدل اقتصادی که ترکیبی از عرضه کشور صادرکننده،

نمودار ۵: کشورهای دارای اولویت صادرات پشم خام ایران - مرکز تجارت بین‌الملل (۲۰۲۳)

1. Export Potential Indicator

همچنین، در جدول ۳ میزان پتانسیل صادرات، صادرات واقعی، پتانسیل صادراتی محقق نشده، کل واردات و نرخ تعرفه واردات پشم خام از ایران برای پنج کشور نخست دارای اولویت صادرات پشم خام ایران ارائه شده است.

یافته‌های جدول ۳ نشان می‌دهد که ایران به کشور هند، ۱۹۹ هزار دلار، چین، ۱۱۰ هزار دلار، امارات، ۲۷ هزار دلار، پاکستان، ۲۰ هزار دلار و ایتالیا، ۱۴ هزار دلار، پتانسیل محقق نشده صادرات پشم خام دارد.

جدول ۳: کشورهای دارای اولویت صادرات پشم خام ایران

کشور	پتانسیل صادرات (هزار دلار)	صادرات واقعی (هزار دلار)	پتانسیل محقق نشده (هزار دلار)	کل واردات پشم (هزار دلار)	نرخ تعرفه واردات پشم از ایران (درصد)
هند	۹۰۱	۷۰۲	۱۹۹	۳۷۰۰۰	۲.۵
چین	۱۱۱	۱.۴	۱۱۰	۴۲۰۰	۳.۸
امارات	۲۷	۰	۲۷	۲۷۵	۵
پاکستان	۲۵	۵	۲۰	۱۹۳	۰
ایتالیا	۱۴	۰	۱۴	۲۳۰۰	۰

مأخذ: مرکز تجارت بین‌الملل (۲۰۲۳)

پیشنادهای سیاستی

گوسفندان می‌باشد. از این‌رو، اصلاح نژاد می‌تواند در بهبود بهره‌وری تولید کمی و کیفی پشم، به سودآورتر شدن صنعت پرورش گوسفند نیز کمک کند.

از آنجا که نتایج مطالعه نشان داد که بازارهای هند، چین، امارات متحده عربی، پاکستان و ایتالیا بیشترین پتانسیل برای صادرات پشم خام ایران را دارند، پیشنهاد می‌شود از طرق مختلف نظیر برگزاری نمایشگاه‌های بین‌المللی، بازاریابی مؤثر در کشورهای یاد شده صورت پذیرد.

پشم گوسفند به جهت نقشی مهمی که در افزایش درآمد گله‌داران، صنعت قالی، توسعه نساجی و کسب درآمدهای ارزی دارد، حائز اهمیت فراوان است. کمبود تولید پشم داخلی و استاندارد نبودن خصوصیات آن و تقاضای روزافزون صنایع ذریبط، سبب شده است که با وجود اینکه ایران هفتمین تولیدکننده بزرگ پشم در جهان می‌باشد، همه ساله پشم خام از نیوزلند، استرالیا و فرانسه به کشور وارد شود. به منظور توسعه بازار تولید و صادرات پشم گوسفند ایران موارد ذیل پیشنهاد می‌گردد:

منابع

- (۱) مرکز تجارت بین‌الملل (ITC)،
<https://www.intracen.org/>
- (۲) سازمان جهانی کشاورزی و غذا (FAO).
<https://www.fao.org/faostat/en/#data>
- (۳) گمرک جمهوری اسلامی ایران.
<https://www.irica.ir/>

- (۱) در ایران نژادهای مختلفی از گوسفندان پرورش می‌یابند که عموماً نژادهای مناطق گرم‌وخشک، پتانسیل تولید پشم مناسب برای صنعت قالی و حتی نساجی را دارند. لذا جهت توسعه صادرات پشم خام ایران، توجه ویژه به استان‌های جنوب و جنوب شرق کشور حائز اهمیت است.
- (۲) نوع مواد معدنی موجود در گیاهان مرتعی، از دلایل مهم کیفیت پشم گوسفندان ایران می‌باشد. فلذا یکی از راه‌های افزایش کیفیت پشم گوسفند، تغذیه مناسب و با کیفیت است. برای این منظور، گوسفندان باید در رژیم غذایی خود از ویتامین‌ها، پروتئین‌ها، کربوهیدرات‌ها تغذیه کنند.
- (۳) پیشرفت بوجود آمده در کشورهای تولیدکننده پشم، در نتیجه اجرای برنامه‌های بهبود و تأمین شرایط مطلوب نگهداری، تغذیه، بهداشت و تکنیک‌های اصلاح‌نژاد

تهران - بلوار کریمخان زند - انتهای خیابان شهید عضدی (آبان) جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ کدپستی: ۳۷۳۱۳-۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir

ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir

<https://www.agri-peri.ac.ir>